

Bußdisziplin: Որ ոչ կարող էք հաղորդել եւ առ դուրս էք՝ աղօթեցէք, d. h. Qui non estis capaces participandi et ad portas estis, orate, und das ist das ursprüngliche.

21. Sowohl in der armenischen wie auch in der byzantinischen Liturgie und überhaupt in allen orientalischen Liturgien lautet der übliche Gruß — gerichtet vom Zelebrenten an die anwesenden Gläubigen: Խաղաղութիւն ամենեցուն — Ειρήνη πάσι — das ist aber der liebe Grub des Herrn (s. Lukas. 24, 36; Joh. 20, 19 und 26, vgl. auch 1. Pet. 5, 14; 3. Joh. 15), was auf den altjüdisch-israelitischen Grub ܠܫܠܘܡܘܘܢܐ oder ܕܒܠܝܘܬܐ (s. Jud. 6, 23; 19, 20; Dan. 10, 19; Gen. 43, 23. vgl. auch 2. Esras 4, 17; 5, 7) zurückgeht.

22. Auch der „Abschiedsgrub“ — ebenfalls gerichtet vom Zelebrenten an die Gläubigen: Օրհնեալք եղերուք ի շնորհաց Ս. Հոգւոյն. երբ այժ Խաղաղութեամբ եւ Տէր եղիցի ընդ ձեզ ընդ ամենեւեան (դ). ամէն, d. h. Benedicti sitis gratia Spiritus Sancti! Abite in pace et Dominus sit cum omnibus vobis! Amen! in der byzantinischen Liturgie ein-

fach: 'Εν ειρήνῃ προέλθωμεν, ist ebenfalls biblisch-alttestamentlich: ܕܢܘܫܠܘܡܘܘܢܐ ܕܒܠܝܘܬܐ (Jud. 18, 6).

23—24. Zu diesem alttestamentlichen „Friedensgrub“ gesellt sich der „Gnaden-Grub“ oder „-Wunsch“: Ծնորդք, սէր եւ ատուածային սրբարար գորութիւն շօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ եղիցի ընդ ձեզ ընդ ամենեւեան, d. h. Gratia, amor et divi a sanctificans potentia Patris et Filii et Spiritus Sancti sint cum omnibus vobis. Die byzantinische Liturgie, mit der an dieser Stelle die armenische im Hauptgedanken übereinstimmt, zitiert wörtlich 2. Kor. 13, 12 — also ein echt paulinisches Erbgut. Vielleicht gilt dasselbe auch für den dritten „Grub“ oder „Wunsch“ der „Erbarbung“: Եւ եղիցի ոգորմութիւն մեծիս Աստուծոյ եւ փրկչիս մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ամենեւեան. So wörtlich auch die byzantinische Liturgie nach den Commemorationen: Καὶ ἔστα τὰ ἐλ ἐ η τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν (vgl. 1. Tim. 1, 2; 2. Tim. 1, 2 und auch Tit. 1, 4).

Թիւնը: 1928ին Լ. Շանթի հետ կը մեկնի Պէյրուսի հիմ ղնելու Հայկական ձեմարանի մը. հոս կը մնայ մինչեւ իր մահը իբրեւ ուսուցիչ Հայ լեզուի եւ գրականութեան:

Աղբալեան գրականութեան ասպարէզ կը մտնէ 1897ին իբրեւ գրական քննադատ «Մուրճ» ամսագրի: Կ'աշխատակցի «Մշակ»-ի, «Վտակ»-ի, «Չանգակ»-ի, «Հորիզոն»-ի եւ այլ պարբերագրերու: Իր խմբագրութեան տակ լոյս կը տեսնէ «Նոր Հոսանք» ամսագիրը: Ան լուրջ եւ կարող գրական-քննադատի համբաւ վայելեց: Գիտէր վեր հանել սկսնակ հեղինակներու մէջ իսկ տաղանդ եւ քաջալերել զանոնք: Իրեն կը պարտի մանաւանդ Եղիշէ Չարենց իր լայն ժողովրդականութիւնը: Բաղմաթիւ են իր գրչէն յօդուածները. դժբախտաբար չձգեց ստուար ինքնուրոյն աշխատութիւն:

Աղբալեան երեւան բերաւ խոր հմուտութիւն Հայ լեզուի, ընտիր ոճ եւ գրական ճաշակ: Ան ունէր գեղեցիկ եւ հմայիչ արտայայտուելու շնորհքը թէ՛ գրով եւ թէ՛ բանիւ: Գիտէր մոզել իր ունկնդիրները,

նոյնիսկ լուրջ դասախօսութիւններու ատեն: Իր կեանքի վերջին քառորդին նուիրուեցաւ Սայաթ-Նովայի ուսումնասիրութեան:

Կը գտնենք զինքը հետամուտ նաեւ, մասնաւոր խանդով, լեզուական-լեզուագիտական հարցերու, ինքնուրոյն ճամբով: «Հանդէս Ամսօրեայ» (1926—1932), «Սիրոն» եւ «Հայրենիք ամսագիր» (1927—1930) տուին եւ «Հայրենիք ամսագիր» իր գրչէն բաղմաթիւ յօդուածներ: Անոնց շարունակութիւնը կարելի է համարել «Բանասէրի յուշագիրը», լոյս տեսած Ա.—Ի.Բ. պրակներու մէջ (1937—1942, էջ 228 + 175): 1942—1947 տարիներու ընթացքին՝ Պէյրուսի, Հայ հին գրականութեան մասին խօսած իր բանախօսութիւնները, որոնք մեծ հետաքրքրութեամբ

ունկնդրուեցան, ազդակ եղան իրեն ձեռնարկելու Հայոց Գրականութեան Պատմութեան մը, որուն Ա. մասը լոյս տեսաւ «Ակօս»-ի մէջ եւ ապա առանձին հատորով («Պատմութիւն Հայոց Գրականութեան» Պէյրուսի, 1947, էջ 212, 80): Այստեղ կարելի է յիշել նաեւ իր Դասախօսութիւնները Հայ նոր գրականութեան մասին, Հայկական ձեմարանի մէջ, որոնք դրի առնուած են իր աշակերտներէն:

Աղբալեանի գրական արտադրութեանց զրեթէ ամբողջական ցանկը տուած է Հ. Յ. Մըսրբեան «Ակօս» պարբերականի մէջ (ԻԳ., էջ 102—115), ուր կ'առաքենք մեր ընթերցողները:

Հ. Ա. Ա.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
(Ուղարկուած Խմբագրութեանս):

Armand J.-Bédvonis, Sémiramis et Ara le bel. Paris, Les presses Universelles. Տպ. M. A. P.-Avignon, 1947, 80, p. 112.

Der Nersessian Sirarpie, Armenian and the Byzantine Empire. A brief study of armenian art and civilization. Preface by Henri Grégoire. Cambridge Mass. 1945, 80, XXI + 148 + XXXII pp.

Erhorn I. Dr., Kaukasien. Berlin, Druck: Paß & Garleb, 1941? 80, p. 80.

Havers Wilhelm, Neuere Literatur zum Sprachtabu. Wien 1946, 80, p. 210. [Akademie der Wissenschaften in Wien, Sitzungsberichte, 223. Bd., 5. Abhandlung.]

Khatchatrianz J., Armenian Folk Tales. Transl. by N. Orloff, illustr. by Saryan M. Philadelphia, Colonial House, 1946, 80, p. 141.

Kogy Lorenz, Sunday Missal of the Armenian Rite with Gospels and Epistles and a treasury of Prayers. Vienna, Mekhitarists, 1947, 80, p. 248.

Misrakdjian, The bridge over Tigris River. Տիգրիս գետի հնադարեան կամուրջն: Նկար: Copyright 1933 by Dikran Spear.

Mouradian P., Les données juridiques des revendications territoriales Arméniennes. Paris, imp. Artistique, 1946, 80, p. 20.

N(ava)ssardian) Beglar, Your past will remember you... Cairo, printed at Imperial press, 1947, 80, p. 183. Գինն՝ Doll. 2.—

Oudenrijn M. A. v. d., Der Apokalypse-kommentar des hl. Albert des Großen. Armenisches zu seiner Überlieferungs-geschichte. Արտասպարէիւն ի թերթին՝ Divus Thomas, 1944, Heft 2, S. 228—231.

— Der Traktat Յաղազս աստիճանութեանց հոգւոյն, von den Tugenden der Seele. Ein armenisches Exzept aus der Prima secundae der Summa theologica des hl. Thomas von Aquin (1337). Mit Einleitung, lateinischer Übersetzung und Glossar, herausgegeben von —. Freiburg (Schweiz) 1942, 80, S 154.— [Collectanea Friburgensia, N. F. Fasc. XXIX.]

— Eine armenische Insel im Abendland. Venedig, St. Lazzaro, 1940, 80, S. 103 + 12.

— La lettre encyclique de Jean de Qrhmay dans la „Conciliatio“ de Galanus. Nouvelle Revue de science missionnaire. 3 (1947), 25—38 (Seminar Schöneck, Reckenried, Suisse).

— Les consultations des Frères Arméniens de Saint Basile en Italie. Venetia 1940, 80, p. 143. [Orientalia Christiana Analecta 126.]

Pietschmann Viktor, Durch kurdische Berge und armenische Städte. Tagebuch der österreichischen Armenienexpedition 1914. Mit 200 Aufnahmen des Verfassers und einer Karte des Reiseweges. Wien, Adolf-Luser-Verlag, 1940, 80, S. 400.

Փիտրովսկի Բ. Բ., О происхождении армянского народа. Издательство Академии Наук армянской ССР. Ереван, 1946, 80, 36, цена 3 Р.

ՄԵՀՈՒՆՆ ԶՈՒՆՉՔԸ ՀԱՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԸՍԳՈՐԷՋԻ ՎՐՈՅ
† ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՂԲԱԼԵԱՆ
(1873—14 ՕԳՈՍՏՈՍ 1947)

Համեստ ընտանիքի զաւակ էր Ն. Աղբալեան, ծնած Տփղիս 1873ին: Տեղւոյն ծխական դպրոցը իր ստաջին կրթութեան վայրը կ'ըլլայ: Իր ուսումը կը շարունակէ Էջմիածին, Գէորգեան ձեմարանը, ապա Պետերբուրգի, Սորպոնի ու ժընեւի համալսարանները, հետամուտ մասնաւորապէս գրականութեան: 1900ի շրջաններուն ուսուցչի պաշտօնով կը հրաւիրուի Թաւրիզի Հայկական դպրոցը. քանի մը տարի յետոյ Տփղիսի Ներսիսեան վարժարանը: 1919—1920 Երեւանի մէջ վարեց Հանրային կրթութեան նախարարի պաշտօնը. իր օրով բացուեցաւ Աղեքսանդրապոլի մէջ Հայկական ստաջին Համալսարանը: Ժամանակներու բերումով կը գտնենք զինքը Պարսկաստան, ապա դարձեալ Փարիզ եւ 1922ին Աղեքսանդրիա, ուր պիտի վարէ Ազգ. վարժարանի անօրէնու-

- Razmig, Armenische Rassisten über die Neuordnung der Welt. Auszüge aus der armenischen Zeitung „Razmig“ 1937—1939. [Ort?] Maschinenschrift, DIN-Format, Blatt 28.
- Ruso A. Len, Under the Ottoman Yoke. A Play. Detroit Mich., Arbora Publ. Co., 8°, p. 88.
- Schick J., Corpus Hamleticum. Hamlet in Sage, Dichtung, Kunst und Musik. Sonderdruck aus I. Abt., Bd. 5, 2. Teil. Leipzig 1938, XII, 570 S., էջ 129—164.
- Sandel H. H., Die armenische Nation im Laufe der Jahrtausende. [Berlin?] 1943, 8°, S. 37.
- Salmaslian A., Bibliographie de l'Arménie. Préface de Bené Grousset. Paris, 1946, 8°, p. 196.
- Siruni H. Dj., Armenii in România cu prilejul unui centenar. București 1940, 8°, p. 48.
- Bibliografia studiilor armenesti din România 1920—1940. București 1940, 8°, p. 12.
- Documente turcești referitoare la evenimentele din 1821—1822. București 1940, 8°, p. 5.
- Domnii Români la poarta Ottomană, după un manuscris Turcesc continând note și însemnări despre ceremoniile și recepțiunile din palatul împărațesc din Stambul, între anii 1698—1782, tradus și adnotat de —. București, impr. Națională, 1941. 8°, 124, XXI. Գին 150 Lei. [Academia Română, studii și cercetări, LV.]
- Două beizadele la Chenghel-Chöi. Glosar. București 1940, 8°, p. 40.
- O năvălire necunoscută a bandelor turcești în țările române la 1769. După documente turcești din arhivele statului. București 1940. [Extras din Revista arhivelor, IV. 1. 1940.]
- Spear Dikran, Our Government. Union City, N. J., 1930, 8°, p. 38.
- Traditions of the Tigris. [Weehavken N. J.], 1946, 8°, p. 144. Գին \$ 2.—
- 7 Trough Presidential Campaigns dedicated to the Pioneers of Republicanism of Union City. [?], 8°, p. 16.
- Talatinian P. Basilius, O. F. M., De Contractu Matrimoniali iuxta Armenos. (Disquisitio Historico-Iuridica.) Hierosolymis, Typis PP. Franciscanorum, 1947, 8°, pp. XIII + 200. [Pontificium Athenaeum Antonianum. Facultas Iuridica-Theses ad Lauream.]
- Tashjian James H., The Armenians of the United States and Canada. Boston, Hairenik, 1947, 8°, pp. 8 + 62. Doll. 1.—
- Tarisznyás Györgyi, Örmény Karácsony. Budapest 1943, 8°, p. 68.
- Tchobanian Archag, La Nation Arménienne et son oeuvre culturelle. Étude suivie de lettres de quelques éminentes personnalités alliées en faveur de la Cause arménienne (1917). Paris, impr. Artistique, 1945, 8°, p. 24. [Publ. Union Nationale Arménienne de France Comité de Défense de la Cause de l'Arménie Turque.]
- Тотомянцъ В., Полята на Арменцитъ въ цивилизацията на народитъ. Второ допълнено издание. София 1942, 8°, էջ 160.
- Torossian Sarkis, From Dardanelles to Palestine. Boston 1947, 8°, p. 219. Doll. 2.50.
- Thorossian H., Grigor Magistros et ses Rapports avec deux emirs musulmans, Monowce et Ibrahim. Paris, Libr. Orient. Paul Geutner, 1947, 8°, p. 4 (63—66). [Արամուղ. Revus des Études islamiques, 1941—1946.]
- Tschonkadze Daniel, Die Burg von Surami. Eine georgische Geschichte. Aus dem Georgischen übertragen von Robert Bleichsteiner. Wien 1947, 12°, p. 93.
- Union Nationale Arménienne de France. Comité de Défense de la Cause de l'Arménie Turque. La cause nationale arménienne, documents concernant le problème de la libération de l'Arménie Turque. Paris, impr. Artra, 1945, 4°, p. 64.
- Vartoonee Aram, Armenian new songs. Call for self defense the Hero's of Musa Dagh and the zephyr of Yeprad, Armenian midnight serenade. Սուէտիոյ ինքնապաշտպանութեան մարտահրաւէրը եւ Անուշ զեփիւռն Եփրատի: Նուազ երկկոյթներու հրատէչար առթիւ, արեւելեան երաժշտական հասարակութիւն: Arlington, Mass., 1939, 4°, p. 7. Գին \$ 75 Cents.
- Armenian new song. The Kurd Shepherd. Վասպուրականի Քիւրտ Հովիւր: 1945, 4°, p. 3. Գին \$ 75 Cents.
- Armenian song. You and I. Դու եւ ես: 1946, 4°, p. 3. Գին Doll. 1.—
- Armenian Sunrise Melody. Հայի Առասրացը: Violin solo with piano. Arlington, Mass., 1945, 4°, p. 4. Գին \$ 1.25.
- Calling her pilgrim. Կոչ իւր պանդուխտին: Arlington, Mass., 1946, 4°, p. 4. Գին Doll. 1.—
- Invitation of the nightingale. Հրաւէր ստրակն Հայաստանի: Arlington, Mass., 1946, 4°, p. 4. Գին Doll. 1.—